

פרק יא

חיפוש נושא בעזרת התלמידים

המחנך: אני כותב תמיד על הלוח את הנושא של השיעור. היום אבקש מכם למצוא בעצמכם את הנושא. פרק יא הוא קל ומעניין. היה לכם לקרוא אותו בבית ואני אתן לכם כמה רגעים לקרוא אותו אף בכיתה. אחר כך תציעו לי כותרת לפרק זה.

תלמיד אחד מציע: מלך בני עמון נלחם בישראל.

תלמיד שני: מלך עמון רוצה לנקר עין ימין של אנשי יבש גלעד.

המחנך: אני חפץ נושא שיביע קצת יותר מה נאמר בפרק זה. אתם מציעים כותרות פשוטות מדי, הכותרת צריכה להיות מעניינת.

תלמיד אחד מציע: אנשי יבש נכנעים ללא מלחמה.

תלמיד נוסף מציע: שאול מארגן מהר מאד את המלחמה בעמונים.

המחנך: שני הנושאים האחרונים כבר יותר טובים. הם אומרים משהו חדש ומעניין. אולם אני חפץ לשמוע עוד הצעות. בפרק זה מתואר מצב העם בכללו ויחסי השכנים אליו.

תלמיד: חוצפתו של מלך בני עמון.

המחנך: לנושא זה אני מסכים. זה נושא טוב כי הוא מגלה לנו משהו פנימי במאורע זה. אנו מבינים על ידי זה למה העם נכנע ללא מלחמה. אבקש את כולכם לעיין עתה בפרק בהתאם לנושא זה.

במה אתם רואים את חוצפתו הגדולה ביותר של נחש.

תלמיד: בזה שהוא חפץ לנקר את עין ימין של ישראל.

המחנך: זו אכזריות ורשעות ואף חוצפה. כך היה מנהאף של הרבה עובדי אלילים לעשות. אולחי אתם זוכרים מספר שופטים מי עוד עשה כך.

תלמיד: הפלישתים ניקרו עיניו של שמשון.

המחנך: נכון, אולם יש עוד מקרה. אקל עליכם להיזכר בו. עליו כתוב פרק א. שם אמנם לא כתוב על ניקור עינים, אלא על מעשה אכזריות אחר.

תלמיד: אדוני בזק קצץ בהונות ידים ורגלים של מלכים שבויים.

המחנך: נכון, אולם התרחקנו מהשאלה, במה היתה החוצפה הגדולה של נחש העמוני.

תלמידים מנסים להשיב תשובות שונות. יתכן כי יכוונו לדבר העיקרי אולם קרוב לודאי כי לא יכוונו והמחנך יבאר זאת.

החוצפה הגדולה ביותר היתה בזה שהסכים להמתין שבוע ימים כבקשת אנשי גלעד שמא ימצאו עזרה. האם לא היה עליו לפחד שמא באמת ימצאו עזרה?

תלמיד מפסיק: הוא חשב שאם תגיע עזרה יהיה לו יותר אנשים לנקר להם את העיניים.

תלמיד שני: העיר בודאי היתה מוקפת חומה ונחש צריך היה להילחם קשה לכבשה. לאחר שבעת הימים בודאי הבטיחו לפתוח את שערי העיר.

המחנך: נכון, בכל זאת זו היא חוצפה גדולה. הוא היה כל כך בטוח בעצמו, ישראל נראו כל כך מושפלים בעיניו שכל העניין נראה לו כמשחק . . . הוא בטוח כי שום דבר לא יתרחש במשך השבוע . . . כפי הנראה ידע שיש עתה מלך לישראל. אף דבר זה לא הפחיד אותו. הוא היה בטוח כי המלך לא יצליח לעשות דבר נגדו.

הוא נחל אכזבה גדולה, מפני שאף כי עם ישראל היה באמת חלש בכוחו, סייע ה' בידם. רוח אלקים צלחה על המלך ופחד ה' נפל על העם. על ידי כך נתעורר אף הכוח הגופני של העם והעמונים הוכו.

קצת חזרה לחיזוק הבקיאיות

המחנך: אימתי עוד יצאו אנשי גלעד לחפש משהו בעת מלחמה? היזכרו בכתוב בספר שופטים. זה אף כן היה במלחמה עם העמונים, השכנים הקרובים לגלעד.

תלמיד: הם הלכו לבקש את יפתח שיהיה ראש במלחמה.

המחנך: נכון, שמא תוכלו לעשות חשבון לפני כמה שנים אירע הדבר? לכו אחורנית וחשבו. דבר זה אירע בימי שאול. לפניו היה שמואל שופט 10 שנים.

תלמיד: היכן זה כתוב.

המחנך: דבר זה נאמר בדברי חז"ל (בברייתא ד"סדר עולם") ונלמד מתוך הכתובים, אף כי לא נאמר במפורש. נמשיך בחשבון.

לפני שמואל שפט עלי ארבעים שנה. בודאי תדעו היכן למצוא זאת.

תלמידים מחפשים ומוצאים: כן כתוב בפרק ד, פסוק יח.

המחנך: מי שפט לפני עלי?

תלמיד: שמשון 20 שנה.

ולפניו היו ג שופטים. מי הם? עיינו בספר שופטים. (אם אין לתלמידים ספר שופטים בודאי לא יזכרו שמות אלה ועל המחנך יהיה להזכירם).

תלמיד: אבצן שבע שנים (שופטים א ח), אילון עשר שנים (שם יא) עבדון שמונה שנים (שם טו). לפניהם היה יפתח ובימיו היתה המלחמה עם בני עמון.

המחנך כותב על הלוח:

אבצן 7

אילון 10

עבדון 8

שמשון 20

עלי 40

שמואל (עד תחילת מלכות שאול) 10

95

כמאה שנה עברו מעת המלחמה ההיא. במשך כל הזמן הזה לא העיזו העמונים להילחם בישראל. כל אויבי ישראל בתקופת השופטים נלחמו אתם רק פעם במאות שנים. עתה גברה חוצפת העמונים והם העיזו אף לאיים בניקור עין ימין של אנשי גלעד וכל מי שיבא לעזרתם. אולם מהר מאד הוכו מכה קשה על ידי מלך ישראל הראשון.

תלמיד: אם כן צדקו ישראל בבקשם מלך.

המחנך: כן ולא. המלך אירגן יפה את המלחמה. אולם היו אז בישראל אנשים חשובים רבים ושמואל בראשם. אף הם, וראשית כל שמואל, היו מצליחים להכות את העמונים. שמא אף היתה התקפת העמונים עונש על אשר התנגדו ישראל לשמואל. אולם אל נא נקטין את ערכו של מלך ישראל. עתה עברו כבר כשלושת אלפים שנה מן המלחמה ההיא, אולם ראוי לנו לשמוח על מה שאירע בה, כמו שנאמר בסופ פרק יא: וישמח שם שאול וכל אנשי ישראל עד-מאד. אמנם לא נזכר על שמחת שמואל. ועוד נלמד על זאת.

פרק יב נושא ראשון: פסוק ב

הבה נעסוק בתאריכים

המחנך: מי אמר: "האלקים אשר התהלכו אבתי לפני".

ומי אמר: "ואני התהלכתי לפניכם מנערי עד היום הזה".

תלמיד: יעקב בזמן שבירך את מנשה ואת אפרים אמר האלקים אשר התהלכו אבתי לפניו (בראשית מח טו). שמואל אמר "ואני התהלכתי וגו'" (יב ב).

(הערה למחנך: יתכן והתלמידים לא ימצאו זאת. המחנך ישתדל לקרבם לכך בפרט אם בידם תנ"ך שלם, על ידי גילוי חלקי כגון: זה בספר בראשית, זה אחד מאבות ישראל וכדומה).